

Qua Jong

"IK BEN DE BAAS DUS JIJ MOET ZWIJGEN?" - 2

Editie door An Piessens

IN BEELD: WAT GEBEURT ER ALS KINDEREN WACHTEN. - 3

"WE ZIJN NOG ALTIJD NIET BEZIG MET HET VERSTERKEN VAN KINDEREN" - 9

Een pittig gesprek met onderzoekster Martine Delfos

"WAT DENK JE?" - 11

Tips voor wie in onderzoek met kinderen aan de slag wil.

IK LOOM, WIJ LOOMEN. - 15

Hoe een trend bruggen slaat.

HET KIND VAN ONZE DROMEN - 16

Bij het boek van de kinderrechtencommissaris.

Edito

Ik ben de baas dus jij moet zwijgen?

Ik beken. Ook uit mijn mond komt wel eens de zin: "Omdat ik het zeg", of "Jij bent niet de baas hier, ik ben de baas". Dan praat ik niet tegen de collega's hier bij Kind & Samenleving, maar tegen mijn wel zeer mondige dochter van 4. Bijna 5, zou ze zelf verduidelijken, met 5 pronte vingers in de lucht gestoken.

Eigenlijk hou ik daar niet van, van dat baas boven baas stellen, van het moeten luisteren naar wie het luidste kan roepen. Vooral vind ik het soms niet eerlijk ten opzichte van kinderen: ze moeten toch al veel luisteren, naar volwassenen die allemaal wel eens 'de baas' zijn, maar soms vooral ook machteloos staan in een situatie. Daarom was ik deze week dus nogal onder de indruk van diezelfde 4-jarige. 's Ochtends, op weg naar school, vroeg ik: "Zullen we een afspraak maken over vanavond?" De vorige avond was immers allesbehalve vlot verlopen. En zij zei: "Ik ga niet boos worden vanavond, want dat heb ik gisteren al gedaan." En zo geschiedde. Daar werd ik dus even stil van, en onnoemelijk fier, dat ook.

In onze interviewreeks krijgen we een inkijk in de vragen die **Martine Delfos**, psycholoog en onderzoeker zich stelt. Ze maakt zich sterk dat volwassenen zich best wel wat bescheidener kunnen opstellen. Dat we kinderen eigenlijk nog steeds niet serieus nemen. En dat we eigenlijk wel wat fatsoenlijker zouden kunnen communiceren met hen. Fatsoenlijk, het klinkt bijna ouderwets, maar er is toch iets van aan. Het is dat extra duwtje dat ik nodig heb om me nog maar eens voor te nemen een betere zin te zoeken dan "omdat ik de baas ben". Ondertussen blijven wij bij Kind & Samenleving schaven aan onze methoden om samen met kinderen hun werkelijkheid te onderzoeken. **Lien Van Breda**, die onze onderzoeksploeg dit jaar kwam versterken, pende haar inzichten en meteen ook enkele tips voor inspraaksessies met kinderen neer. Er zijn betere vragen denkbaar dan "Wat denken jullie ervan?" En wellicht kunnen we volgend jaar een update van onze inzichten meegeven.

Het blijft immers een zoektocht om dat perspectief van kinderen te vatten. Op aanstichten van **Kaat Schaubroeck**, onze communicatiemedewerker, gingen we op zoek naar foto's van kinderen die (moeten) wachten. Dat is nog niet zo simpel. Je moet hen een beetje stiekem fotograferen, want van zodra ze het opmerken, is het wachten gedaan. Mooi om te zien hoeveel verschillende vormen van wachten er zijn: het ellendige wachten op eten, het samen wachten op iets leuks, het spannende afwachten tot iets gaat gebeuren. Het is een fotoreportage geworden, met bijdragen van de collega's en van onze lezers.

Met deze 6de editie van QuaJong ronden we 2014 af, het jaar waarin het Kinderrechtenverdrag 25 jaar werd. Daarom wil ik de kans grijpen om met een wens af te sluiten: dat we erin slagen om in 2015 wat minder voor en wat meer met kinderen te spreken. We denken dan wel te weten wat goed voor hen is, maar ze hebben daar toch zelf ook ideeën over. Hele goede soms. Wat stichtender gezegd: ik wens ons bescheidenheid toe.

An Piessens

Wanneer is het straks?

Door Kaat Schaubroeck, foto's: Ilse Van Gestel, Lieve Bradt, Sara Suijs, Tine Piessens en team Kind & Samenleving

Wacht een beetje. Straks misschien. Momentje. Nog heel eventjes. Ik ben daar direct. We gebruiken die woorden dag in dag uit. We kunnen niet anders. Er moeten voortdurend duizend dingen gebeuren en dat kan niet allemaal tegelijk. Voor kinderen, en dan vooral voor diegenen die nog een leven zonder horloges leiden, is dat wachten echter één groot mysterie. Hoe lang duurt een beetje? Wat is een momentje? Waarom is direct niet echt direct?

Niet dat ze het wachten daarom altijd erg vinden. Nooit denken ze: oei, al zo laat, straks is de bakker gesloten. Nooit zijn ze in paniek omdat ze de trein zullen missen. Ze vinden nog niet dat ze uren aan het verkwisten zijn. Het is zoals in die boutade: volwassenen hebben horloges, kinderen hebben tijd. Soms zweven ze gewoon tussen twee leukere momenten in. Soms sterven ze van verveling. Soms is het echt ondraaglijk lang verlangen naar de hotdog die maar niet komt. En altijd doen ze eigenlijk iets anders dan wachten. Ze wiebelen. Ze dromen weg. Ze trekken en duwen. Ze haken zich vast aan een been, zwieren rond een paal, of testen een drempel uit. Zet kinderen in een wachtrij van een pretpark en ze gaan allemaal met de voeten op het dranghek staan.

Omdat het zoveel zegt over hoe kinderen met tijd omgaan, zijn we hen de laatste weken gevolgd. We hebben dat wachten gefotografeerd, altijd in het geniep, loerend achter hoeken en kanten, vanuit het duister van de concertzaal, van aan de zijlijn van de keukentafel. Zodra kinderen wisten dat we naar hen keken, gebeurde er immers iets anders: dan keken ze vrolijk terug, en was het moment voorbij. Is het nu eindelijk straks?

**Straks drijft mijn
lievelingstakje
voorbij.**

**België heeft
verloren en nu
blijft die pizza ook
nog zo lang weg.**

**Ik heb wel honger, hé, en het
duurt zo lang voor het straks is.**

**En wij gaan straks naar
Sinterklaas!**

Gaat dat treintje nu eindelijk komen?

**Ik word daar zo
moe van, van geduld.**

**Wacht een beetje,
zeiden ze, maar
het is een beetje
veel.**

**Waar blijft mijn
papa nu toch met
die hotdog?**

**Ik kan wel
wachten,
maar mijn
benen niet
zo.**

't Is bijna
aan mij,
ik voel al
vlinders in
mijn buik.

Ik! Wil! Die!
Deur! Nu!
Open!

**Wanneer mogen wij nu
eindelijk spelen?**

**Zouden ze
vergeten zijn dat
we direct gingen
vertrekken?**

Keep calm and chillax, bro.

“We zijn nog altijd niet bezig met het versterken van kinderen”

De vragen die Martine Delfos zich stelt

Normaal gezien is het de interviewer die de vragen stelt, maar een beetje Kwajong draait de rollen graag om. Ditmaal polsten we bij Martine Delfos naar de vragen die zij zichzelf stelt.

Door Hans Berten

Waarom vinden we het zo moeilijk om kinderen rechten te geven?

“Het meest krachtige wapen om de weerbaarheid en kracht van kinderen te stimuleren is de bescheidenheid van de volwassene.” Dit motto maakte ik indertijd voor de viering van 10 jaar rechten van het kind, en ik sta er nog altijd achter. Wij volwassenen zijn namelijk nog steeds niet bezig met empowerment van kinderen. We stellen in de eerste plaats de vraag: hoe krijg ik voor elkaar dat het kind doet wat ik wil en wat ik nodig vind voor het kind? Dat is empowerment van volwassenen dus!

We zijn nog altijd niet bezig met de essentie van wie kinderen ‘zijn’. Daar loop ik telkens weer tegen aan. Ook in onderzoek over kinderen komt die essentie vaak niet naar boven. Kinderen zeggen immers vaak wat zij denken dat wij willen horen, omdat ze toch weten dat er niet naar hen geluisterd wordt. Als wij fatsoenlijker waren in onze communicatie met hen, dan zouden ze ons dat wél vertellen.

Als we besloten hebben dat we kinderen rechten willen geven, laat ons dat dan ook effectief doen. Daarvoor wil ik echt op de barricades vechten, en het bizarre is dat iedereen het de hele tijd maar met me eens is. Vroeger dacht ik dat men niks deed omdat het mensen niets kon schelen. Maar nu heb ik ontdekt dat ze niet weten wat te doen. Dan denk ik: pardon, is het zo erg?”

Hoe geef je kinderen wat ze echt nodig hebben?

“Als je een speeltuin ontwerpt, kun je kinderen daar gemakkelijk inspraak bij laten leveren. Toch is de kans groot dat we daarbij iets over het hoofd zien, terwijl het wel de basis is van het geheel. Kinderen willen namelijk dat er andere kinderen zijn! Ze willen zich met andere kinderen verbinden. De vraag is dan: hoe maak je een speeltuin die gericht is op ‘samen zijn’ en hoe zorg je dat ze daar naartoe komen? Voor mij gaan speeltuinen nu nog te vaak over het

“Het meest krachtige wapen om de weerbaarheid en kracht van kinderen te stimuleren is de bescheidenheid van de volwassene.”

aanbod, over toestellen die opwindend zijn, en te weinig over die verbinding. Natuurlijk, een kind zal gebruik maken van een zandbak, als er niks anders is, of als er niemand in de buurt is. Zo’n kind vindt heus wel wat, maar dan luister je niet naar wat het écht wil. Waarom denk je dat kinderen graag naar school gaan? Omdat het een van de weinige plaatsen is waar ze nog andere kinderen tegenkomen.

De mens is in essentie een sociaal wezen. Mensen willen plekje waar ze samen kunnen zijn. Ook jongeren hebben plekken nodig waar ze ongedwongen kunnen hangen. Niet zitten, want zitten is veel te serieus. Jongeren willen staande hangen, een beetje rondkijken, wat kletsen, weer iets anders doen, en nog wat kletsen maar dan met iemand anders. En dus moet je plekken voorzien waar dit vanzelfsprekend is. Zitbanken zijn dan wel leuk, maar dat is het nog net niet: jongeren willen namelijk in groepjes kunnen zitten, ze moeten dus ook uit elkaar kunnen gaan zitten.”

Kunnen we speeltuinen gevaarlijker maken?

“Bij de inrichting van speeltuinen gaat de aandacht vaak naar het oefenen van beweging, maar dat vind ik zo ongelooflijk saai. Ik heb bijvoorbeeld nog nooit een speeltuin gezien die écht geschikt is om oorlogje te spelen. Nochtans, alle jongetjes willen dat. Wij doen daar lacherig over, reduceren het tot ‘pief paf poef’. Maar daar gaat het niet over. Bij oorlogje spelen horen ellenlange gesprekken: wie krijgt welk geweer en hoe lang, hoe lang moet je dood op de grond liggen, enzovoort. Het gaat over afspraken maken, leren omgaan met elkaar en gehoorzaamheid in groep... Oorlogje spelen is het meest pacifistische wat er is! Het is winnen van de ander, tot de grens van schade. Er mag geen bloed aan te pas komen, er mogen geen blauwe plekken ontstaan, want het is een rollenspel.”

In mijn perspectief moet je dus een gevaarlijke speeltuin maken, een terrein waar je kinderen niet zo goed kan zien, waar ze in bosjes zitten en zo. Daar zijn we bang van, niet zozeer omdat kinderen dan in bomen kunnen klimmen, maar vooral uit angst voor pedoseksuelen. Dan zeggen ouders: 'Je moet niet met vreemde mannen meegaan', wat kwetsend en beledigend is voor de helft van de mensheid. Bovendien is het niet waar, want kinderen kennen een heleboel mannen en die zijn helemaal niet verkeerd. Zo'n speeltuin kan dus alleen als je kinderen opvoedt, en voorlicht. Dat er mannen zijn die de drang hebben seks te hebben met kinderen, pedoseksuelen. Dat je als kind wel voelt dat er iets raars is, iets niet klopt, en dat je gewoon naar jezelf mag luisteren en je mag omdraaien en weggaan. Ook dat maakt deel uit van de communicatie. Dat hoort bij 'vrij' en dus buiten het zicht van volwassenen kunnen spelen."

Vrij spel, wat is dat eigenlijk?

"Als we als volwassenen een spel ontwikkelen, dan organiseren we vaak wat wij willen dat kinderen bereiken. En dat vind ik zo jammer! Kinderen hebben veel ruimte nodig om zich te ontwikkelen, zonder dat ze zelf weten wat ze doen. Ik kom even terug op het voorbeeld van 'oorlogje spelen'. Wij als volwassenen organiseren nooit oorlogje, en dat is maar goed ook, want we zouden het toch verkeerd aanpakken. Wij denken alleen maar: 'zo kinderachtig' of 'te agressief'. Wij zien niet wat kinderen allemaal leren door oorlogje te spelen. Net zoals we blind zijn voor de enorme capaciteit aan concentratie die ze kunnen opbrengen tijdens zo'n spel. Vrij spel is spelend leren. Dat zou dus de basis moeten zijn.

We hebben het veel te veel over het aanbod van spelen dat wij kinderen willen geven, terwijl ik het liever zou hebben over hoe gebruik te maken van de situatie: observeren, alert zijn voor signalen van kinderen, een spel opzetten, de spelregels introduceren, bijschaven waar ze dingen nog niet weten. Begeleiden, dus. Dat is een heel andere invalshoek. Het gaat om het kader scheppen waarin spelen mogelijk is. Met 'vrij spel' bedoel ik dus niet dat je kinderen maar wat moet laten aanmodderen. Ik zeg altijd: 'Kinderen moet je niet zomaar met kinderen laten spelen. Dat is een verschrikking. Ze bijten, spugen, pakken elkaars speelgoed af.' Grote ellende. Ouders weten dat en voeden intuïtief hun kinderen daarin op. We moeten dus begeleiden en ingrijpen daar waar wij weten dat kinderen het niet kunnen. Wij leren hen door opvoeding 'spelen'. Dat moeten we ons goed realiseren. Het is het grootste opvoedingssucces ever, want kinderen vinden het fantastisch om met elkaar te spelen."

Dr. Martine Delfos is biopsycholoog en werkzaam als wetenschappelijk onderzoeker, als therapeut, en als docent. Ze is oprichtster van het Psychologisch Instituut voor Consultatie, Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (PICOWO). Het opleidingsinstituut Delfos Academy in Utrecht draagt haar naam, maar is opgericht door Paul Roosenstein (Logavak).

Daarnaast publiceerde ze vanaf 1993 verscheidene handboeken en specialistische boeken, onder meer over gespreksvoering met kinderen en verschillen tussen mannen en vrouwen. Informatie over boeken, cursussen, lezingen en te downloaden artikelen vindt u op de website: <http://www.mdelfos.nl/>

“En wat denken jullie ervan?”

Waarom dat geen goede vraag is, en hoe het beter kan

Wat vinden kinderen van de speeltijd op school? Hoe vinden- ze dat het nieuwe stadsplein eruit moet zien? Het zijn vragen voor onderzoek of inspraak met kinderen, maar hoe stel je ze zo dat alle kinderen ook echt bij het gesprek betrokken zijn?

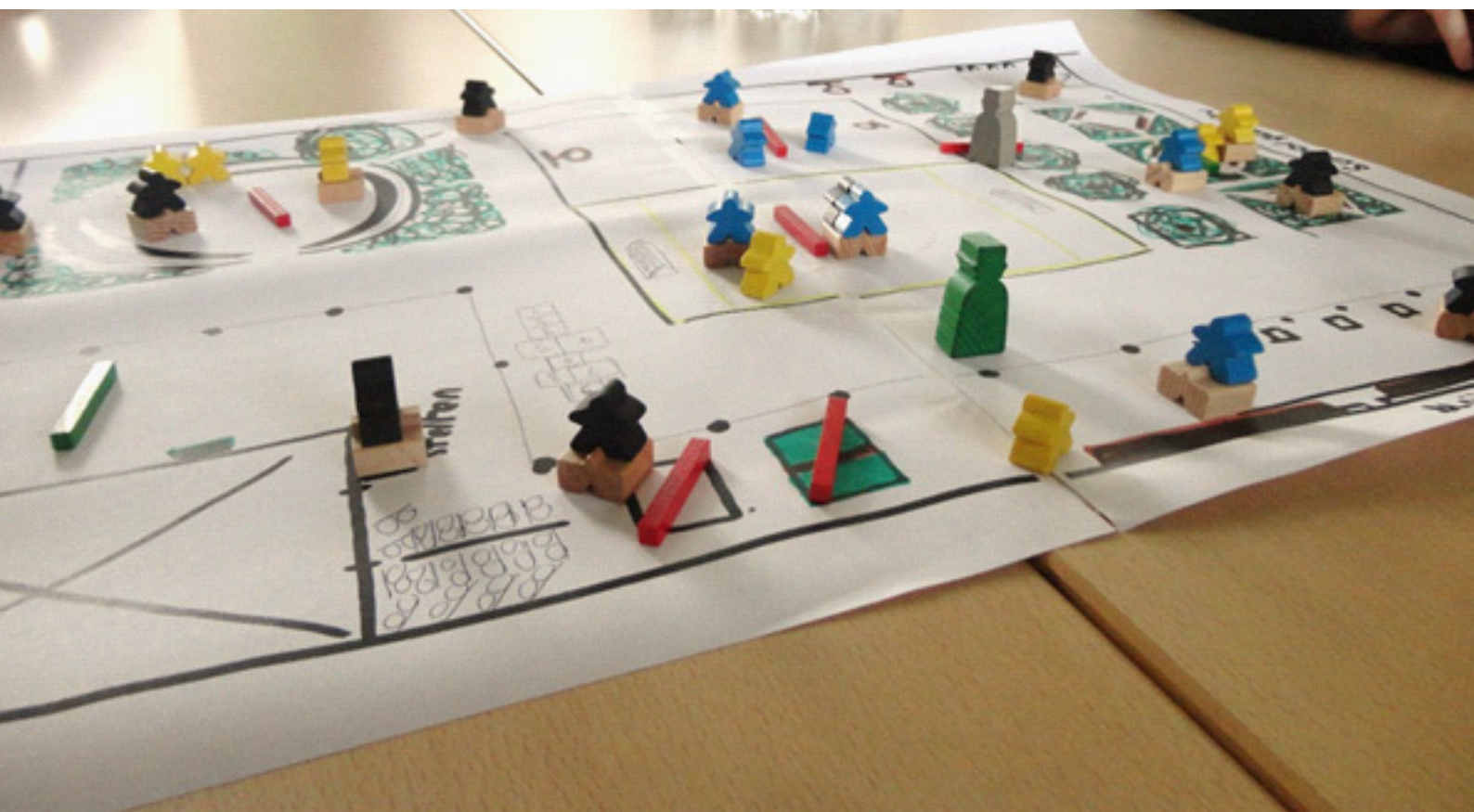
Door Lien Van Breda

Dan sta je daar, voor een groep kinderen die je naar hun mening wil vragen. “En, wat vinden jullie daar nu van?” Jammer genoeg is zo’n vraag voor hen te weinig concreet om meteen te vertellen over hun gedachten, ervaringen en ideeën. Je kunt veel beter vertrekken van het hier en nu. “Wat doe je hier allemaal?”, “Hoe ging dat dan?” of “Wat gebeurde er toen?” Je vraagt met andere woorden eerst naar beleving, pas daarna bouw je verder naar opinies of waarderingen. Hoe je zo’n gesprek in goede banen leidt? We brachten een reeks tips samen over werken met groepen kinderen: tips die kinderen vertrouwd maken met de ietwat ongewone situatie van een onderzoek. Af en toe refereren we aan een eigen onderzoek over de betekenis van speeltijd voor kinderen. Daarvoor trokken we de klas in om focusgroepen te houden.

Uiteraard is dit geen vast plan, waarbij je alle opeenvolgende stappen moet volgen om een robuust Ikea-meubel te zien verschijnen. We nodigen u uit om de tips open te trekken naar contexten waarin u wilt uitwisselen met kinderen in groepsverband. Haal uit de handvatten wat voor uw specifieke context waardevol is en denk daarbij gerust verder dan wij zelf deden. Bij deze lanceren we dan ook een warme oproep. Hebt u nog gouden tips? Aarzel niet [ons op de hoogte](#) te stellen van dat ene cruciale aandachtspunt dat wij over het hoofd zagen. Onder het motto van levenslang leren horen wij graag ook wat er nog in uw trukendoos zit.

“Stap uit je comfortzone.

We hebben de neiging
terug te vallen op
methodieken die bij onze
eigen talenten aansluiten.”

1. BIED HOUFAST

Verzorg je introductie

Zorg voor een duidelijke positie. Je bent geen juf of meester, maar een onderzoeker die iets wil leren van de kinderen. Specificeer waarover je het met hen wil hebben. Hoeveel keer kom je langs en wat doe je uiteindelijk met alle informatie?

Maak afspraken

Om de focusgroepen vlot te laten verlopen, reken je erop dat kinderen durven vertellen wat ze denken en dat ze naar elkaar luisteren. Je wil samen nadenken en bijleren, en dan wel over het onderwerp dat je in gedachten had. Maak daarom voorhand volgende afspraken met de kinderen:

Vraag en antwoord:

- "We gaan jullie veel vragen stellen. Dat zijn geen vragen met juiste of foute antwoorden. Alles wat jullie vertellen is interessant, want we kunnen er veel uit leren."
- "Als je liever niet antwoordt op een vraag, dan mag dat ook."

Luisteren naar elkaar:

- "We luisteren naar elkaar en laten iedereen uitspreken. We denken dat ook jullie iets kunnen leren van wat de anderen te zeggen hebben. Daarom gaan we niet door elkaar praten."
- Bij het opnemen van de sessie: "We gaan wat jullie zeggen/doen opnemen met dit apparaat (dictafoon/camera/...). Zo kunnen we alles achteraf beluisteren, zodat we zeker niets vergeten van wat jullie zeggen."

Publicatie en anonimiteit:

- "We willen graag een rapport, een artikel of een boekje maken over wat jullie ons vertellen. Zo kunnen er nog andere volwassenen van jullie leren."
- "In dat boekje vermelden we jullie naam niet. Dat doen we voor jullie privacy. Zo blijft alles anoniem en weet niemand wie welke dingen gezegd heeft."
- "Wat jullie ons zeggen, vertellen we niet door aan de leerkracht of aan jullie ouders."

Verzorg je instructies

Zorg dat de kinderen begrijpen wat je van hen verwacht. Houd rekening met volgende zaken:

- Zorg dat kinderen weten wat ze precies moeten doen.
- Zorg dat kinderen weten hoe ze dat moeten doen.
- Zorg dat kinderen weten hoeveel tijd ze hebben.
- Spreek een duidelijke timing af en bewaak deze. Geef aan als er nog maar 2 minuten over zijn. Neem een leuke fietsbel of toeter die aangeeft wanneer de tijd om is.
- Visualiseer je instructies: op een powerpoint, op bord, papier, tablets, ...
- Houd je instructies enkelvoudig. Geef slechts één taak per keer.
- Herhaal de instructies af en toe.

2. BETREK (ALLE) KINDEREN

Breng variatie in de methodieken

Een goede sessie speelt in op de diversiteit aan capaciteiten van kinderen. Sommigen zijn mondig en brengen hun mening vlot onder woorden in een grote groep. Anderen verkiezen kleine groepjes of voelen zich het veiligst bij individuele opdrachten. Daarbij komt dat de aandacht na 25 minuten afzwakt. Een nieuwe opdracht kan de motivatie weer aanwakkeren. Voorzie dus voldoende methodieken die voldoende gevarieerd zijn. Zorg voor:

- **Afwisseling** tussen drukke en rustige opdrachten. Gezamenlijke opdrachten zijn, naast ontzettend interessant, vaak ook ontzettend druk. Breng nadien de rust terug in de groep. Een individuele schrijfopdracht of een denkoefening in kleine groep verlenen zich hier uitstekend voor.
- Voldoende gelegenheid voor **individuele** inbreng. Bij individuele opdrachten valt de groepsdruk(te) even weg, waardoor elk kind de gelegenheid heeft om grondig na te denken en de eigen gedachten uit te drukken.
- Voldoende kansen om op **verschillende manieren** een inbreng te hebben. Spreek niet enkel verbale capaciteiten aan, maar sta open voor **andere vormen** van expressie. Laat kinderen foto's trekken of filmpjes maken, hun antwoorden uitbeelden in een rollenspel of visualiseren in een groepstekening.
- Een **spelletje**. Dat is ideaal voor wanneer de aandacht en concentratie op zijn.

Stap dus uit je comfortzone. We hebben de neiging terug te vallen op methodieken die bij onze eigen talenten aansluiten. Ben je een held met tekst, ben je een doener, heb je een uitgesproken mening? Dan zullen zulke activiteiten sneller in je sessie verschijnen. Maar niet alle kinderen werken graag op diezelfde manier. Experimenteer met methodieken die je tot nu toe links liet liggen en maak meer kans om de stem van ieder kind te horen.

Werk visueel

Werk met materiaal dat tot de verbeelding spreekt en maak zo het gespreksonderwerp tastbaar. Visualisatie biedt structuur, en helpt het gesprek op gang brengen.

Zo voorzagen we een plattegrond van de speelplaats en wat fantasierijke pionnen. We vroegen de leerlingen om met deze pionnen op de plattegrond aan te duiden wie zich waar bevindt op de speelplaats. Daardoor konden we praten over met wie ze omgingen tijdens de speeltijd en met wie niet, of over wie ze soms maar in de weg vonden lopen.

Visualiseren kan op grootse manieren, maar zit vaak in kleine dingen. Zo zijn we bijvoorbeeld fan van post-its. Ze zijn klein en kleurrijk, je kan er dingen op schrijven, ze ergens op kleven, verhangen en er ludieke vormpjes mee maken.

Zo lieten we kinderen op post-its schrijven wat ze deden op de speelplaats. De post-its kwamen op het bord en werden geordend in categorieën. Daar knoopten we dan een gesprek aan vast over speeltijd.

Dilemma: foto's of tekeningen?

Vaak wordt er met foto's gewerkt om vragen of taken te verduidelijken. Dit kan uitstekend werken. Toch bestaat het risico dat foto's materie te concreet vastleggen. Wanneer je bijvoorbeeld komt aandraven met foto's van een zwembad, loop je de kans dat reacties niet verder gaan dan: "He, ik ben daar eens geweest!".

Een tekening zorgt ervoor dat je het kan hebben over 'een' zwembad, in plaats van 'dat ene' zwembad. Tekeningen zijn abstracter en meer voor interpretatie vatbaar. Ze verlenen zich soms beter om het gesprek op gang te trekken. Je zorgt wel best voor zwart-wittekeningen en voor variatie in tekenstijl.

3. DIALOOG

Toon dat je luistert

- Ga in op antwoorden van leerlingen. Dit zorgt ook voor een natuurlijker gesprek.
- Kom terug op de antwoorden van kinderen: "Jullie zeiden daarstraks dat ..."
- Confronteer de leerlingen met tegenstrijdigheden in hun antwoorden
- Synthetiseer de antwoorden alvorens je overgaat naar de volgende opdracht.
- Bouw expliciet ruimte in voor andere meningen: "Ik kan me voorstellen dat dit voor jou anders is?" Je hoort sneller informatie die een eerste mening ondersteunt dan tegenspreekt.

Betrek afzijdige leerlingen bij de dialoog

Bewaak je afspraken niet op een te schoolse manier. Je wil een spontane en vertrouwde sfeer creëren en dat werkt nu eenmaal minder goed wanneer je de strenge tante of meester uithangt. Wat werkt dan wel?

- Lichaamstaal. Duidelijk en voldoende luid spreken helpt je om greep te houden op de sessie. Je bent er om te leren van kinderen, maar het blijft wel degelijk jouw focusgroep. Je moet er dus staan.
- Fysieke nabijheid. Zijn er twee kinderen die afhaken en onder elkaar beginnen babbelen? Je hoeft het gesprek niet meteen te onderbreken. Probeer eerst oogcontact te maken, of wat dichterbij hen te gaan staan. Wie weet is je nabijheid al genoeg om de aandacht weer op jou en de sessie te richten. Blijft één van de kinderen achteloos spelen met zijn pen? Praat rustig verder en luister naar wat kinderen zeggen, maar neem in een vloeiende beweging de hand van speelvogel vast en leg die samen met de pen zachtjes op tafel.
- Gerichtte vragen stellen. Betrek kinderen op een meer directe manier door hen vragen te stellen. Hebben zij misschien een andere mening over het gespreksonderwerp? Geef kinderen een taak die hen weer midden in het gebeuren plaatst. Laat iemand bijvoorbeeld de antwoorden op bord schrijven, papieren uitdelen of sorteren, enz. Verantwoordelijkheid geven kan wonderen doen voor de betrokkenheid.
- Sessie stilleggen. Leg het gesprek stil wanneer het echt rumoerig wordt en je de controle dreigt te verliezen. "Wacht. Niet iedereen kan je horen. Wacht even tot iedereen weer naar je luistert". Door zo'n formulering klinkt de boodschap niet bestraffend naar babbelaars toe.

Hou aandacht voor moeilijke emoties

Groepsessies kunnen altijd bepaalde emoties losweken. Zelfs bij onderzoek naar speeltijd is dit mogelijk. Speeltijd is niet voor iedereen gelijk aan vrolijke herrie en plezier maken en daarover praten kan dus het een en ander losmaken. Werk op voorhand een plan van aanpak uit voor zulke effecten van een onderzoeksproces. Onderzoek is nu eenmaal niet neutraal. Als onderzoeker zijn we er zelf niet om nazorg te voorzien. Wel kunnen we daarvoor een beroep doen op volwassenen, zoals een betrokken leerkracht, coach, leider, enz. Houd tijdens je focusgroepen oog voor signalen die kinderen geven. Probeer zo negatieve beleving in te schatten en anticipeer daarop bij de voorbereiding van volgende sessies. Licht een volwassene in als verdere opvolging of ondersteuning aangewezen is.

Doe iets met de informatie die je kreeg

Het blijft een voorrecht dat kinderen ons informatie willen schenken. Stel daarvoor als onderzoeker iets in de plaats. Dialoog betekent tweerichtingsverkeer. Vaak wordt een publicatie gemaakt van de informatie die is verkregen. Maar kan het ook ietsje meer zijn?

Geef iets bruikbaar terug aan de mensen met wie je samenwerkte. Geef een onderbouwd advies aan leidinggevendenden, maak het perspectief en de ideeën van kinderen zichtbaar voor betrokken actoren. Denk dus na over manieren om je onderzoeksdata zichtbaar te maken voor de buitenwereld, en over manieren om iets met de conclusies te doen dat van tel is voor de betrokken personen.

Woord van het jaar

Tekst: Kaat Schaubroeck, foto: Diego Franssens
(in het kader van ons onderzoek rond Spelen & ontmoeten)

Ook woorden kennen soms bliksemcarrières. Tot vorig jaar zou ik bijvoorbeeld gezworen hebben dat 'loomen' een foute verbuiging was. Ik ben een lome. Mijn kat en ik zijn twee loomen samen. Deze zomer nog wist ik niet waar ik het had toen collega Peter me een zak speelgoed meegaf die ik misschien kon gebruiken tijdens een fotosessie met kinderen. Het eerste wat ik zag, was een pak gekleurde, plastic ringetjes. En ik dacht: Rekkertjes. Allez jong, waarom heeft hij mij nu rekkertjes meegegeven? Waarop de kinderen het pak al zachtjes uit m'n handen begonnen te trekken. 'O, checkt da, loombandjes!' 'Wat?' 'Loombandjes! Maar ken jij dat niet, of wat?' Vandaag zijn die loombandjes in de running als trend van het jaar. En als woord van het jaar. En als product van het jaar. (Ja, ja, het is die tijd van het jaar waarin we dat soort verkiezingen houden).

Loomen, voor wie het gemist zou hebben, is een vorm van knutselen waarbij je met een haaknaald elastiekjes door elkaar weeft tot armbandjes, pandabeertjes, hartjes, ijsjes. Ja, daar zitten nogal wat verkleinwoordjes in. Het is dan ook in de markt gezet als speelgoed voor meisjes van 8 tot 11 jaar, maar de trend is zichzelf voorbij gesnelde, en net dat maakt hem zo interessant. Ook jongens vonden het loomen swag. Ze legden de stereotypes vrolijk naast zich neer en knutselden hun eigen armbandjes, beesten en helden. Tieners begonnen jurken en handtassen te maken, en tutorials op youtube te posten, zodat ook volwassenen zouden snappen hoe het moest. Grootouders raakten geprikkeld, waardoor oude haak- en naaitechnieken hun weg vonden (enter de granny square, of het gecrocheteerde loom-lapje). En plots gebeurde het. Overal zag je volwassenen die creaties van kinderen droegen: trotse ouders, leerkrachten, jeugdwerkers. Sterren poseerden ermee (Kate Middleton, David Beckham en Harry Styles). In vergaderingen doken zakenlui op die trots hun loombandje onder de manchetknopen lieten piepen. Cheon Choon Ng, de ingenieur die de bandjes had bedacht omdat hij indruk wilde maken op zijn dochters, bereikte iets wat hij niet had voorzien: het waren de kinderen die indruk maakten op de volwassenen.

Vervolgens gebeurde alles wat bij een rage hoort. Er kwam kritiek (dat er wel erg veel vervuilend plastic in die dingen zat). Er waren waarschuwingen (het gevaar van in slaap vallen met een loombandje rond je vinger). Sommige scholen besloten het te verbieden (want het was zo leuk dat de kinderen te veel afgeleid werden van het leren). En natuurlijk kwam er ook een proces wegens plagiaat. Dat was misschien allemaal terecht, maar het deed geen afbreuk aan wat de bandjes teweegbrachten. Loomen is afgeleid van het Engels voor weefgetouw - het is zelfs verwant met ons woord 'alaam' - en dat zegt precies wat die rekkertjes deden: ze weefden verbanden, en creëerden een nieuwe dynamiek tussen jong en oud, jongens en meisjes, tieners en kinderen. Dat rekkertjes dat kunnen, toont ons hoe hokjes vaak veel minder relevant zijn dan wij denken. Het zegt veel over ons verlangen om bij kinderen betrokken te zijn. En het geeft ons ook een boodschap over spelen. Spelen is ontmoeten: het is de insteek van een lange-termijnonderzoek dat we uitvoeren, en loombandjes zijn daar een wonderlijke illustratie van.

Woord van het jaar? Van mij mag het.

*Deze tekst is eerder verschenen als blog op onze website.
[Meer blogs lezen? U vindt ze hier!](#)*

Gezien & gelezen

DROOMKINDEREN OF FANTOOMPIJNEN?

Door An Piessens

Het kinderrechtenverdrag (Verdrag inzake de Rechten van het Kind) viert zijn 25ste verjaardag. Dat verdient misschien wel een feestje, maar leidt toch ook tot een vaak ontluisterende opsomming van wat we (nog niet) realiseerden. Vlaams Kinderrechtencommissaris en pedagoog Bruno Vanobbergen bracht een bijzonder cadeau uit voor deze verjaardag. Het kind van onze dromen leest niet alleen zeer aangenaam, het daagt ook uit tot verder denken. En dat kunnen we wel gebruiken in onze omgang met kinderrechten.

In het eerste deel loodst Vanobbergen ons door onze pedagogische geschiedenis: wanneer zijn kinderen voorwerp van onze aandacht en zorg geworden? En vooral: hoe deden we dat? Welke ideaalbeelden doken daarbij op? Dit wordt in 3 bewegingen getoond: pedagogisch, medisch en commercieel. Ook voor wie niet echt een fan van geschiedenis is, loont dit eerste deel de moeite, die ideaalbeelden spelen immers nog altijd mee in onze omgang met kinderen.

Vanaf het tweede deel brengt Vanobbergen ons collectief onbehagen ten aanzien van kinderen voor het voetlicht. Hij schetst verschillende golven van morele paniek, wat uiteindelijk de vraag oproept of het wel zo nodig en wenselijk is om de omgang met kinderen te enten op een ideaalbeeld. Kinderen beantwoorden ten eerste zelden aan dat beeld, maar er is ook veel verschil tussen kinderen onderling. Kunnen we dan de paniek niet wat achterwege laten, en nagaan wat ze in concrete situaties nodig hebben? En vooral ook: kunnen we oog hebben voor wat ze daar zelf van vinden? Deze benadering wordt in het derde deel van het boek uitgediept.

Vanobbergen gaat in op de thema's 'geweld op school' en 'stemrecht voor kinderen', maar in de loop van het boek passeren nog enkele thema's de revue. Kinderrechten realiseren stopt niet bij het lanceren van een aantal principes, maar vraagt erom dat we die dagelijks waarmaken. Het is dan schrijnend om te lezen dat kinderen met een leerstoornis het ene jaar op school een werkbare afspraak hebben met leerkrachten, en dat die het volgende jaar weer op losse schroeven gezet kan worden. Of dat scholen vanuit een 'iedereen gelijk voor de wet'-benadering soms weinig soepelheid kunnen opbrengen voor kinderen die thuis veel zorgtaken opnemen.

Er zijn natuurlijk ook veel inspirerende voorbeelden te vinden, maar het blijft jammer dat bijvoorbeeld ook het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat bol staat van de onrechtmatigheden. Is dat anekdotiek? Dat denk ik niet. In het algemeen kunnen we dan wel zeggen dat we het nog nooit zo goed gehad hebben, maar dat geldt niet voor alle kinderen. En dat kinderrechtenverdrag is er wel voor alle kinderen. Een straffe uitnodiging dus om beter te doen.

MODELGEZINNEN & GEZINSMODELLEN

Niet alleen onze houding tegenover kinderen, ook de manier waarop we naar gezinnen kijken, vertelt veel over maatschappelijke evoluties. Het oude 'modelgezin', mama, papa en (minstens twee) kinderen, is geëvolueerd naar een veelvoud van gezinsmodellen. In Vlaanderen bestaat intussen één gezin op vijf uit één ouder met kinderen, en die groep wordt alsmat groter. Daarom lanceert de Gezinsbond nu Enig Stuk, een magazine voor alleenstaande ouders, boordevol tips, interviews en verhalen over en voor alleenstaande ouders. Enig Stuk is gratis te bestellen via www.gezinsbond.be/enigstuk

COLOFON

QuaJong, de wereld volgens kinderen en jongeren wordt 3x per jaar digitaal verspreid.

U kunt zich gratis abonneren via www.k-s.be

Daar kan u zich ook aanmelden voor het e-zine Kind & Ruimte.

Contactgegevens:
Nijverheidsstraat 10
1000 Brussel
02 894 74 61
info@k-s.be

Verantwoordelijke uitgever
An Piessens

Werkten mee aan dit nummer
Hans Berten, Johan Meire, An Piessens, Lien Van Breda,
Francis Vaningelgem en Kaat Schaubroeck (coördinatie).
Overname van artikels uit QuaJong is geen probleem, mits
expliciete bronvermelding.

Foto's, filmpjes en andere grafische elementen worden door
het auteursrecht beschermd. Wil u ze reproduceren, dan
moet u hiervoor de uitdrukkelijke schriftelijke toestemming
hebben van QuaJong.

Met steun van de
Vlaamse overheid